

DOKUMENTY

Pápežská rada pre kultúru

Kultúra a viera (Špeciálne vydanie venované 30. výročiu *Familiaris Consortio*)

Vol. XX, N. 1/2012

Najnovšie vydanie časopisu je venované medzinárodnej konferencii: *Dospelé kmeňové bunky: veda a budúcnosť človeka a kultúry* (Vatikán, 9. – 11. novembra 2011), na ktorej sa zúčastnili odborníci venujúci sa výskumu dospelých kmeňových buniek, cirkevní predstavitelia, politici, etici, vládni predstavitelia, veľvyslanci pri Svätej stolici, ako aj zástupcovia firiem zaoberajúcich sa terapeutickým využitím kmeňových buniek.

Konferencia zdôraznila, ako ďaleko pokročil vedecký výskum za uplynulých 50 rokov, odkedy bol publikovaný prvý článok o kmeňových bunkách (autori Till a McCulloch). Podujatie zároveň zdôraznilo naliehavú potrebu vytvorenia hlbšieho chápania človeka a kultúry, ako aj potrebu rozvinúť reflexiu o možnej vzájomnej súčinnosti nielen medzi prírodnými vedami a etikou, ale aj medzi prírodnými a humanitnými vedami.

Cieľom konferencie bolo zhromaždiť popredných expertov z oblasti výskumu dospelých kmeňových buniek a zamýšľať sa nad tým, aký dopad bude mať nová medicína na kultúru, pričom ide o spoločný cieľ zmierniť ľudské utrpenie pomocou terapie kmeňovými bunkami. Konferencia zdôraznila, že viera a rozum nestoja v opozícii: človek si nemusí zvoliť buď náboženskú vieru alebo vedecké poznanie.

Je potrebné zaoberať sa podmienkami možného dialógu medzi jednotlivými disciplínami ako aj inštitúciami. Termín „dialóg“ označuje špeciálny druh vzťahu, v ktorom dochádza k stretnutiu medzi ľuďmi a ich vzájomnej komunikácii. V takomto dialógu ide o skutočné, živé a dynamické stretnutie založené na otvorenosti, rešpekte, pokore a slobode od predsudkov, v ktorom ľudia túžia po novom poznaní a smerujú k pravde. Potreba dialógu je jedným z najvýznamnejších dôvodov, prečo bola organizovaná táto konferencia.

Podujatie bolo výsledkom vzájomnej spolupráce Pápežskej rady pre kultúru a biofarmaceutickej spoločnosti NeoStem a ich charitatívnych organizácií STOQ international a Stem for Life Foundation. Hoci ide o inštitúcie s rôznym zameraním, podarilo sa im vďaka vzájomnej blízkej a dynamickej spolupráci dosiahnuť spoločný pohľad na rozvoj výskumu dospelých kmeňových buniek.

Vďaka tomuto partnerstvu a spoločnému úsiliu môžu mať spomínané inštitúcie čoraz väčší spoločenský dopad na danú oblasť výskumu.

Na konferencii vystúpili aj štyria pacienti, ktorí hovorili o svojich skúsenostiach s terapiou kmeňovými bunkami a vyjadrili nádej, že zostáva len otázkou blízkej budúcnosti, kedy sa táto terapia stane bežnou a štandardnou terapiou modernej medicíny.

Z tohto dôvodu vyplýva niekoľko špecifických očakávaní. Zámerom Cirkvi je predložiť pozitívne posolstvo orientované na dialóg, vzájomné počúvanie a argumentáciu. Vrcholný výskum môže byť zároveň podporovaný bez toho, aby dochádzalo k popretiu etických a náboženských princípov. Ďalej chce Cirkev podporiť interdisciplinárnu reflexiu, ktorá by stimulovala uvažovanie a diskusiu o základnom výskume, klinickej praxi, bioetických otázkach, ako aj o otázkach filozofickej a teologickej antropológie.

Vatikánska konferencia bola prvým krokom nastúpenej cesty pre posilnenie vysoko sofistikovaného vedeckého výskumu dospelých kmeňových buniek a rozvíjania kultúrnych, etických a ľudských implikácií tohto výskumu. V ďalšej etape je potrebné vychovávať a vzdelávať jednotlivcov, pretože stovky miliónov ľudí na zeme trpia chorobami ohrozujúcimi ich život, pričom dospelé kmeňové bunky môžu byť súčasťou ich liečby, a to bez etickej dilemy, ktorú spôsobuje používanie embryonálnych kmeňových buniek.

Katolícka cirkev má v oblasti zdravotníctva široký dosah vo svete: spravuje a podporuje 5000 nemocníc, 17.000 ambulancií, 16.000 domovov dôchodcov, a viac ako 85.000 iných zdravotníckych zariadení. Vyše 400.000 katolíckych kňazov vykonáva svoju kňazskú službu pre 1,1 miliardu katolíkov, ktorí predstavujú viac ako 17% svetovej populácie. Veľkou výzvou súčasnosti je nájsť finančné zdroje na posilnenie klinických experimentov s dospelými kmeňovými bunkami, aby táto terapia mohla byť náležite posúdená a aby boli vyriešené otázky o účinnosti, dávkovaní, bezpečnosti a optimálnom spôsobe užívania.

Cieľom tohto snaženia je, aby medicína mohla v blízkej budúcnosti bežne používať dospelé kmeňové bunky

na znovunadobudnutie postihnutých tkanív a liečbu orgánov ako srdce, pankreas, krvné cievy, sietnice a poranenia.

Konferencia sa snažila priblížiť výsledky medicínskej vedy v oblasti výskumu dospelých kmeňových buniek biskupom, kardinálom, politikom a ďalším ľuďom, ktorí nemajú v tejto oblasti vedecké vzdelanie, ale majú čo do činenia so sociálnym a kultúrnym kontextom tohto problému. Organizátori konferencie chcú v budúcnosti pripraviť

ďalšie kurzy pre študentov a hľadať zdroje pre odborníkov v tomto výskume, aby mohli rozvíjať dopady týchto dôležitých tém v rámci multidisciplinárneho kontextu.

Konferencia bola rozdelená na tri okruhy. Prvý bol vyslovene lekársky a pojednával o klinických aplikáciách pre pacientov. Druhý okruh sa venoval morálnym otázkam biomedicíny. Tretí tematický okruh sa týkal kultúrnych dôsledkov tohto výskumu a jeho dopadu na formovanie novodobej vízie človeka a kultúry. -sg-

ZAHRANIČNÉ BISKUPSKÉ KONFERENCIE

COMECE a OCIPE

Europe Infos

N. 149/2012, Brusel, Belgicko

Májové číslo *infomačníka*, ktoré mapuje dianie v EÚ sa okrem iného venuje aktuálnej téme *trvalo udržateľného rozvoja*. V júni t.r. sa bude totiž v brazílskom Rio de Janeiro konať po 20 rokoch opäť konferencia OSN o trvalo udržateľnom rozvoji. Jej názov je Rio + 20. V úvode príspevku nájdeme analýzu stavu chudoby vo svete za uplynulých 20 rokov, nasleduje historický prierez Stratégiami trvalo udržateľného rozvoja schválenými EÚ. Informácie vychádzajú zo štatistických správ EÚ, spomínajú sa dosiahnuté úspechy v oblasti boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, či emisií skleníkových plynov. Stagnáciu vykazujú ukazovatele HDP či zvýšenie strednej dĺžky života, čo súvisí s prebiehajúcou hospodárskou krízou. Naopak menej kladnými ukazovateľmi je zvýšený dopyt po surovinách, neúspech EÚ v oblasti zamestnanosti starších pracovníkov a ďalšie. EÚ vo svojich návrhoch na pripravovanú konferenciu upozorňuje na tri východiská: investíciu do udržateľného hospodárenia s kľúčovými zdrojmi a prírodným kapitálom, zavedenie primeraných tržných a regulačných podmienok, ako i zlepšenie správy a zapojenie súkromného sektora.

Ďalší príspevok je zameraný na novú Stratégiu EÚ v oblasti ochrany a dobrých životných podmienok zvierat. Samotné COMECE sa problematikou ochrany zvierat zaoberalo na jesennom zasadnutí sekcie Bioetiky, 10. októbra 2011 v Bruseli. Na tomto stretnutí vystúpil i zástupca Európskej komisie, ktorý ďakoval európskym biskupským konferenciám za ich angažovanosť v oblasti ochrany zvierat. Európska komisia vo svojej stratégii poukazuje na nutnosť zosúladiť ochranu zvierat a hospodárske skutočnosti a na existenciu odlišného kultúrneho vnímania ochrany zvierat. Európska komisia uvažuje o prepracovaní legislatívneho rámca, o zvýšení úrovne odbornej prípravy osôb, ktoré zaoberajú sa zvieratami, pracuje tiež na podpore medzinárodnej spolupráce.

Zaujímavé je, že v rámci ochrany zvierat sa neráta s navýšením prostriedkov na zlepšenie ich životných podmienok. Avšak v rámci EÚ existuje základný etický rozpor. Má sa znížiť počet zvierat používaných na výskum a experimenty. Na tento účel sa však súčasne podporujú projekty, v rámci ktorých sa používajú ľudské embryonálne kmeňové bunky. Ide o jednoznačnú súvislosť medzi oboma týmito zámermi, pričom majú byť nahradené pokusné zvieratá ľudskými embryami. Vystáva otázka, či by nebolo lepšie miesto prepracovaného legislatívneho rámca zachovať rozličné princípy a pravidlá v závislosti od typu a druhu zvierat, ako aj od veľkosti farmy. Rovnako tiež spoločné kvalifikačné požiadavky na osoby pracujúce so zvieratami znevýhodňujú menšie farmy a veľmi nezohľadňujú rozdielne kultúrne vnímanie v tejto oblasti. Nadnárodná informačná kampaň o ochrane zvierat, môže byť podnetom pre spotrebiteľov, ktorí by boli ochotní niesť dodatočné náklady spojené s ochranou zvierat, čo by znížilo rozpočet EÚ. Treba byť však obozretní, aby neboli takéto kampane zneužitie zo strany radikálnych organizácií zameraných na ochranu zvierat, od ktorých sa EÚ jednoznačne dištancuje.

13. apríla t.r. sa v Bruseli konala konferencia podvýboru pre ľudské práva pri Európskom parlamente. Témou konferencie bola ochrana ľudských práv v rámci boja proti terorizmu. Jej hlavným zameraním bolo zistiť, ako je možné na jednej strane chrániť ľudské práva a na strane druhej bojovať proti terorizmu. Správa hovorí, že ide o využívanie európskych krajín prostredníctvom CIA na prepravu a nezákonné zadržiavanie väzňov podozrivých z terorizmu. V priebehu štyroch rokov uskutočnila CIA najmenej 1245 takýchto transportov. Snahu Európskeho parlamentu a Rady Európy vyšetriť takéto prípady zahatala argumentácia, že ide o „štátne tajomstvo“. Problémom je tiež fakt, že kvôli statusu utajenia ostáva často nezná-

ma identita podozrivých, ako aj dôvody ich zadržovania. Účastníci konferencie na záver zdôraznili dôležitosť ochrany ľudských práv v demokratických štátoch, práve

keď ide o terorizmus. Aj cirkvi sa zvlášť zaväzujú chrániť ľudskú dôstojnosť, ich úlohou je vynaložiť všetky sily na boj proti vážnemu porušeniu ľudských práv. **-Ph-**

Generálny sekretariát Konferencie biskupov Francúzska

Ako dnes môže pomôcť Cirkev rodinám?

Documents Episcopat N. 2/2012

Podľa prieskumov je rodina jedným z najdôležitejších faktorov, ktorý prispieva k šťastnému životu, a pritom je dnes práve rodina tak veľmi nestabilná. Francúzska biskupská konferencia realizovala v roku 2011 projekt „Rodina 2011“. Rada pre rodinu a spoločnosť stanovila 4 ciele tohto projektu: 1) preskúmať zmeny, ktoré prebiehajú v spoločnosti a analyzovať ich; 2) zhodnotiť prínos rodín tak k osobnému, ako aj k spoločenskému životu; 3) zvýšiť aktuálnosť kresťanského posolstva pre všetky rodiny dnes; 4) naznačiť línie rodinnej politiky a pastoračie rodín. Na pracovných stretnutiach, seminároch a kolokviách v rámci uvedeného projektu sa navrhli viaceré spôsoby, ako by bolo možné pomôcť súčasným rodinám. Syntézu týchto návrhov prednesenú na plenárnom zasadnutí Konferencie biskupov Francúzska arcibiskupom J. Ch. Descubom, prináša februárové číslo *Documents Episcopat*.

Prieskum časopisu *La Croix* ukázal, že 77% Francúzov si želá prežiť svoj život s jedným partnerom/partnerkou, u mladých vo veku 18-24 rokov to je až 84% a u ľudí vo veku 25-34 rokov 89%. Stabilita manželského zväzku je teda veľmi dôležitá pre mladých, ktorých k tomu vedú čisto ľudské, a nie náboženské pohnútky.

Napriek tomu len 6% Francúzov si myslí, že Katolícka cirkev môže niečím prispieť v oblasti vzájomného partnerského vzťahu a u mladších sú to len 3 – 4%. Dokonca aj medzi mladými praktizujúcimi katolíkmi si to myslí len 13%! Pokiaľ ide o vzťah rodičov s deťmi, iba 15% Francúzov a 9% mladých si myslí, že Cirkev má k tomu, čo povedať. Jedným z hlavných dôvodov, prečo je vyjadrovanie sa Cirkvi v otázkach rodiny a manželstva nepopulárne, je evanjeliová radikálnosť, ktorá vyvoláva odpor vo svete, no čiastočne to spôsobuje aj neschopnosť Cirkve nájsť nový spôsob ohlasovania a pedagogiky, aby súčasníci boli schopní prijať evanjeliové posolstvo. V dokumente sa konštatuje, že sa Cirkev príliš pohrúžila do diskusií o sexuálnej morálke, presnejšie do diskusií, pre ktoré sú uši našich súčasníkov zatvorené a už im nerozumejú. Preto je dnes pre mnohých Cirkve ako inštitúcia nekvalifikovaná na to, aby pomohla párom a rodinám prežívať ich vzájomný vzťah lásky. Ak sa má tento stav zmeniť a Cirkev má pomôcť rodinám, je potrebné, aby im na základe detailného poznania ich situácie a evanjeliového posolstva pomohla nájsť nový spôsob prežívania manželstva, rozvinúť spiritualitu každodenného života a pomohla im pochopiť, čo znamená „milovať“. **-ms-**

Rakúska biskupská konferencia

Jesenné plenárne zasadnutie Rakúskej biskupskej konferencie 2. časť

Amtsblatt Nr. 56/2012

V tomto čísle prinášame ďalšie informácie z jesenného zasadnutia Rakúskej biskupskej konferencie. Jedna z tém, ktorej sa rakúski biskupi venovali sa týkala prebiehajúcej školskej reformy. V oblasti školstva má Katolícka cirkev v Rakúsku významné miesto. Okrem štátu, ktorý je zriaďovateľom verejných škôl, je Cirkev druhým najväčším prevádzkovateľom súkromných školských zariadení. Fundamentálny význam má z kresťanského pohľadu etická a náboženská dimenzia vzdelávania, čo tiež pevne stanovuje rakúska ústava. Cirkev sa kriticky stavia k chápaniu vzdelávania z čisto ekonomického pohľadu. Upozorňuje, že tu nejde len o súhrn vedomostí a poznatkov,

ani len o „investíciu do ľudského kapitálu“. Vzdelanie má hodnotu samo o sebe. Kritike sa nevyhýba ani zameranie na zmenu školských štruktúr. Prednosť by mali mať vízie, ktoré ľudí posúvajú vpred, čo je tiež skúsenosť Cirkvi. Cirkev možno označiť za „experta na vzdelanie“. Fungujú v nej oficiálne poverení odborníci, riaditelia diecéznych školských úradov, ale tiež mnoho katolíckych organizácií a iniciatív v oblasti vzdelania, rodiny, charity a tiež v sociálnej oblasti, ktorí sa zapájajú do debaty ohľadne budúcnosti vzdelávania. Aj v oblasti vzdelávania učiteľov patrí Cirkvi v Rakúsku významné miesto. Patria jej 4 cirkevné pedagogické vysoké školy (KPH) a v Korutánsku

jedno vysokoškolské pedagogické zariadenie. Práve KPH Wien/Krems je najväčšou pedagogickou VŠ v Rakúsku. Cirkev tiež ponúka učiteľom možnosti ďalšieho vzdelávania. Je aj zriaďovateľom materských škôl a ďalších zariadení v oblasti vzdelávania dospelých, pričom ide o rozličné oblasti neformálneho vzdelávania.

Rakúska biskupská konferencia schválila na svojom jesennom plenárnom zasadnutí smernice ohľadne pochovávaní tých, ktorí vystúpili z Rímsko-katolíckej cirkvi. Práve v tejto núdzovej situácii majú ponúknuť pomoc kresťanské spoločenstvo a duchovní. Kresťanské spoločenstvo má dve dôležité úlohy. Jednak sa lúči zo zosnulým, ktorý síce oficiálne opustil Cirkev, avšak krstom sa stal časťou Kristovho Tela a naďalej ostáva spojený s Cirkvou. Jednak má sprevádzať a potešovať pozosta-

lých a to tak, že prináša nádej na vzkriesenie a vyprosuje zosnulému Božie milosrdenstvo. Ak príbuzní zosnulého, ktorý vystúpil z Katolíckej cirkvi, žiadajú Cirkev o podporu, je potrebné, aby kňaz objasnil, akým spôsobom je to možné. Zisťuje pritom, či bolo želaním zomierajúceho pred smrťou vrátiť sa do cirkevného spoločenstva, alebo či nemal námietky voči tomu, aby sa pohreb konal za účasti Cirkvi. Dokument usmerňuje, že treba rešpektovať rozhodnutie človeka, ktorý sa rozhodol v testamente alebo pred svedkami, že si kresťanský pohreb neželá alebo že sa výslovne zrieka kresťanskej viery. V takomto prípade síce nie je možný cirkevný pohreb, avšak ak si to príbuzní želajú, môže ich kňaz, diakon alebo poverená osoba sprevádzať pri poslednej rozlúčke a môže sa s nimi modliť. Uvedené smernice vstúpili zverejnením do platnosti. -Ph-

ZAHRANIČNÉ PERIODIKÁ

Herder Korrespondenz

Mesačník o spoločnosti a náboženstve, č. 3/2012

Nemecký mesačník *Herder Korrespondenz* sa venuje v jednom zo svojich článkov Neokatechumenátnej ceste. Toto živé hnutie v rámci Katolíckej cirkvi prežíva mimoriadnu udalosť. V januári t.r. sa na audiencii vo Vatikáne stretol pápež Benedikt XVI. s jej členmi a oznámil im ukončenie schvaľovacieho procesu, ktorého výsledkom je vlastná a plná inštitucionálna forma hnutia. Autor článku oboznamuje čitateľov najskôr s počiatkami tohto hnutia silne zameraného na katechézy a ohlasovanie, ako i s dlhodobým procesom skúmania hnutia a jeho metód. Pápež Pavol VI. ako i Ján Pavol II. spomínané hnutie veľmi podporovali.

Čo sa týka samotného schvaľovacieho procesu, veľká pozornosť sa venovala liturgii. Tá má svojich podporovateľov, no i mnoho kritikov či odporcov. Vlastný charakter neokatechumenátnej liturgie nenachádzal vždy pochopenie a súhlas. Išlo predovšetkým o spôsob slávenia eucharistie a veľkonočnej vigílie, ktoré sa konalo za zatvorenými dverami a prípadne ako alternatíva k liturgii farského spoločenstva. V článku sú spomenuté niektoré vlastné liturgické obrady neokatechumenátnej cesty, je poukázané na rozdiely s bežným slávením liturgie, a tiež sa zdôrazňujú isté zásady, ktoré musia byť pri tomto vlastnom slávení dodržané, keďže liturgická prax v spoločenstvách hnutia bola v minulosti iná. Ide napríklad o samotné slávenie eucharistickej liturgie, ktoré má byť otvorené aj pre veriacich mimo tohto hnutia na rozdiel od formačných stretnutí

pri liturgii slova. Pápež Benedikt XVI. označil „Cestu“ za mimoriadny dar Ducha Svätého pre dnešnú dobu.

Ďalší príspevok nesie názov *Nevedia, čo veria*. Autor sa pýta, či je Cirkev v súčasnosti adresná, či dokáže odpovedať na aktuálne potreby čias, na problémy bežného života. Hovorí sa o kríze Cirkvi, ktorá je definovaná ako kríza pastorácie a kríza štruktúr. Ozývajú sa však aj hlasy, ktoré ju označujú za krízu Boha. V každom prípade si však treba uvedomiť skutočnosť, že v Bohu Ježiša Krista nielenž verí čoraz menej ľudí, ale tiež, že túto vieru stále menej ľudí pozná. Spomína sa tu náboženský analfabetizmus či strata náboženského povedomia spoločnosti. Sviatky sa potom prežívajú ako folklórna slávnosť a sviatosti sa prijímajú podľa zásady: „Uškodiť to nemôže“. Menej sa však hovorí o náboženskej neznalosti. Mnohí pravoverní veriaci majú predstavy o Bohu, ktoré nezodpovedajú kresťanskej viere a ani si to neuvedomujú. Ďalší sa zameriavajú na horoskopy a astrológiu a veria im viac než Bohu. Hovorí sa o tzv. patchworkovej nábožnosti, kde si každý zhotovuje svoj „vlastný“ poklad viery. Samotný pápež sa pri návšteve Nemecka vyjadril, že takáto vlastná „vymyslená“ viera je bezcenná. Autorka tiež spomína „digitálnu demenciu“ či náboženskú amnéziu. Pre Cirkev sa tu ponúka cesta presvedčivého mediálneho apoštolátu. Je potrebné odovzdávať vieru tam, kde je po nej dopyt, a to zrozumiteľne, avšak nefalšovane a neprispôsobujúc sa tomuto svetu. -Ph-

Ak máte záujem o celé znenie textov obráťte sa na Mgr. Ľubicu Hricovú, adresa: hricova@kbs.sk

Informačný list zhotovili: ThLic. Anton Ziolkovský, PhD., preklady: Ing. Mgr. Mária Spišiaková, Mgr. Ľubica Hricová, Mgr. Stanislav Gábor, grafika: Jolana Šinajová